

АДАПТАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО ЖИТТЯ І НАВЧАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Вивчення особливостей процесу адаптації українців до життя та навчання за кордоном є актуальною науковою проблемою на сьогодні. Існує нагальна наукова проблема відсутності знань про особливості процесу адаптації українських здобувачів у різних країнах перебування, оскільки цьому питанню присвячені лише роботи О. Біляковської щодо адаптації українських студентів до навчання у закладах вищої освіти Польщі [1; 2]. У працях дослідниці проаналізовано дані відповідно до концепції відомого канадського психолога Дж. У. Беррі, згідно якої процес входження в нову культуру пов'язаний з двома основними проблемами, які вирішує іммігрант: підтримка своєї рідної культури та участь у міжкультурних контактах [3].

Освітня імміграція характеризується коротким перебуванням, а метою імміграції є отримання освіти за кордоном. До освітніх іммігрантів належать люди, які здобули вищу освіту, аспірантуру чи іншу освіту за межами України. Розв'язання проблем, з якими стикаються українські студенти за кордоном, передбачають побудови стратегій адаптації іммігрантів до нового середовища, які можна розділити на декілька напрямків: 1) повсякденне життя (пошук роботи, житла, проживання в новому місті); 2) соціальні та психологічні аспекти (пошук нових друзів, відсутність рідних); 3) освіта; 4) нові культури та труднощі спілкування (слабке знання мови, культурні відмінності, психічні риси).

Щодо повсякденних проблем, багато студентів стикаються з труднощами у пошуках роботи, купівлею або орендою житла, облаштуванням у місті та вивченням законів і правил країни.

Деякі соціальні та психологічні проблеми освітніх іммігрантів пов'язані з невідповідністю умов їхнього нового життя за кордоном та їхнього колишнього життя у рідній країні, що призводить до туги за домом, батьківщиною, друзями та коханими.

Студенти, які навчаються за кордоном, відкривають для себе нові освітні системи, цінності, академічні вимоги, розклади, ставлення викладачів і пріоритети навчання (акцент на практиці, теорії та самостійній роботі). Найбільш часто згадуваними проблемами є адаптація до наявної системи освіти, пристосування до темпу навчання та формалізація стосунків учитель-учень. Проблемою є також адаптація написання дипломної роботи, практична спрямованість навчання, цінність навчання, обсяг самостійної роботи.

У контексті культурної та комунікаційної адаптації нерідко спостерігаються ознаки расизму, які найчастіше проявляються в освітньому середовищі у формі мовного насильства. Є підстави вважати, що культурні та комунікаційні проблеми мають першорядне значення для іноземних студентів, які не володіють мовою країни, до якої вони приїхали на навчання.

Отже, найпоширенішими проблемами для українських студентів є культурно-комунікативні, меншою мірою – академічні. Можна зробити висновок, що існує два основних аспекти адаптації у сфері освітньої міграції: перший спрямований на інтеграцію в суспільство країни перебування (прийняття нової культури та інструментальна адаптація до нових умов життя), другий – уникнення проблем і ризиків, так званий *ескапізм* (від англ. слова *escape* – втеча; втекти, врятуватися), який підпадає під категорію «зв'язку з батьківщиною». Українське студентство знаходить баланс між засвоєнням нової культури та захистом власної, оскільки в цьому випадку спостерігається практика збереження зв'язків з батьківщиною. Завдяки взаємодії з родиною та друзями українським студентам, що навчаються за кордоном, вдається культурно та

інструментально адаптуватися до нового середовища без шкоди для свого психічного здоров'я.

Успішна адаптація українських здобувачів за кордоном забезпечує високу результативність професійної підготовки, а також формування доброзичливого ставлення до України, українських вишів після повернення українських студентів на батьківщину.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Біляковська О. О. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів у системі вищої освіти Республіка Польща. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Т. 1, № 27. С. 157–165.
2. Біляковська О. О. Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх вчителів у Республіці Польща та в Україні : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Львів, 2020. 440 с.
3. Berry J. W. Immigration, acculturation and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*. 1997. Vol. 46(1). P. 5–34.